

ת.ד. 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת במדבר תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 434

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

מתנה טובה ושמה 'אמן'

חשבתי להקדיש כמה מלים לנקדה חשובה ויסודית, שדוקא בשל פשוטותה לפעמים שוכחים לשים לב אליה: אנחנו רגילים לדבר על חשיבות מעלת אמירת אמן וסגלתה, עד כי לעתים לעולים אנו לשכח כי אין זה רק 'מנהג טוב' שיש 'ענין' לאומרו. כדאי לדעת ולהפנים היטב כי ענינת אמן היא חובה גמורה! זו הלכה מפרשת 'שלחן ערוך' (או"ח רטו ב): **"השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות... חייב לענות אחריו אמן"**.

אף כי עצם הברכות חייבן על פי רב הוא מתקנת חכמים, ואם פן אף ענינת אמן אחריהן היא מצוה מדרבנן, עצם מקור ושרש המלה אמן מופיע בתורה לא מעט פעמים [בנוגע לברכות שחייבן מדאורייתא ראה פמ"ג או"ח רטו בא"א ו]. מהן אף בתורת הוראה שהצטוו ישראל לענותה במעמדים שונים, כדגמת ברכות וקללות שבהר גריזים ובהר עיבל. והרי כבר בתקופת הראשונים לפני יותר משמונה מאות שנה נדרש שהנכח בתפלת מוסף של שבת: **"אז מסיני נצטוו"** הוא ראשי תבות **אמן** (ראה פרוש התפלות והברכות לר"י בר יקר רבו של הרמב"ן), לאמור: כבר במעמד הר סיני נצטוינו על אמירת אמן!

כדי שנקבל משג כלשהו בקדשתה של תבת אמן כשלעצמה, נתבונן ונשים לב: כי אף שמשמעות אמירת אמן לאחר ברכה היא 'אמת' או 'הלואי' ולפעמים שניהם, בהתאם לברכה שעליה היא נענית, הנכח הנקבע הוא דוקא לומר **אמן** בפונה הנדרשת, ולא שיאמר 'אמת' וכיוצא בזה. כי אכן, תבת 'אמן' גבוהה מעל גבוהה היא, ועולמות שלמים ונגלים תלויים בה.

לרב קדשתה ועמקה של מלה זו, מובן מדוע כה הקפידו חכמים על ענינתה פהלכה בהגייה המדויקת ובתזמון הנכון, עד שהבטיחו אריכות ימים להוזה אותה פראוי, ולהפך למי שהוזה אותה שלא פראוי - חטופה וקטופה, חלילה (ראה ברכות מז א).

במהלך השנים, אף נתקלתי ביהודים יקרים המקפידים שלא להזכיר אמן לבטלה, ושלא בשעת החובה הם הוגים אותה בהזכרת אותיותיה - אל"ף מ"ם ניו".

לאחר שנוכחנו לראות את שגב מעלת אמן, תבה קטנה בכמות אף מקפלת בתוכה אינסוף טוב אלקי, כמה עלינו לשמוח על הזכות ועל ההזדמנות שמתאפשרת לנו פעמים כה רבות לענות אמן פדת וכהלכה ולזכות בברכות ובהשפעות הטובות שהבטיחו רבותינו למקפידים על ענינתה.

בקריאת ונרוממה שמו יחדיו,
שבת שלום,

א' תמוז תשפ"ב

'הרחק משכן רע' בבית הכנסת

"משפחת בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה" (ג ט)

את העבדה שהיו מבני ראובן שנגררו אחר מחלקתו של קרח, תלו חכמים (תנחומא במדבר יב, הובא ברש"י) בכך שהם חנו בסמוך לבני קהת, אשר קרח יצא מחלציו. ומכאן אמרו: **"אוי לרשע ואוי לשכנו"**.

כיון שדרכו של אדם להגרר אחר שכניו וללמד מפעש"הם, הזהירו חכמים (אבות א ז): **"הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע"**. רבי יהודה החסיד כותב כי זהירות זו נדרשת גם בבית הכנסת, וזה לשונו (ספר חסידים תשע): **"אדם שהוא ירא שמים, כשמתפלל לא יעמד ולא ישב בתפלה אצל אדם רשע, מפני שכשעומד אצל אדם רשע בתפלה יהרהר ההוררים רעים ושכינה מתרחקת ממנו"**.

רבי גרשון שטרן רבה של מאראש-לודאש מוסיף וכותב כי העבדה שצוטו חכמים לשון: **"הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע"**, מלמדת שכנו דבריהם במיוחד לענין התפלה בבית הכנסת, שהרי בתאר 'שכן רע' כנו חכמים (ברכות ח א) את 'מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל', ועל זאת הזהירו: **"הרחק משכן רע"** - ממי שאינו נכנס לבית הכנסת להתפלל, כדי שלא תלמד ממנו להתפלל ביחידות, ואף בהיותך בבית הכנסת: **"אל תתחבר לרשע"** - לאלו המבזים את כבוד בית הכנסת ואת התפלה בשיחת חלין ("לוקט הגרשני" אגדות הש"ס ח"ב עמ' ג).

מאה ברכות בדיקות

"אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל" (א מט)

אמר הרבי בעל ה'ישועות משה' מויד'ניץ:

"מטה לוי" בגימטריה מאה, רמז לכך שאת מאה הברכות יש לומר בדיקות ומתוך חבור פנימי, שכן מצינו ש'לוי' הוא מלשון לוי וחבור, כפתוב (בראשית כט לד): **"הפעם לווה אישי אלי... על פן קרא שמו לוי"** (דא"ח תשל"ו - תשמ"ה).

מיוחסים בני מיוחסים

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם" (א ב)

במדבר (ילק"ש במדבר רמז תרפד) מובא כי כאשר קבלו ישראל את התורה התקנאו בהם אמות העולם ובקשו להבין במה התייחדו ישראל שדוקא הם זכו לקבל את התורה. במקום תשובה אמר להם הקדוש ברוך הוא: **"הביאו לי ספר יוחסין... כשם שבני מביאי... שלא זכו ישראל לטל את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן"**. בכך הסביר המדרש את הסמיכות בין הפסוק המסים את חמט ויקרא: **"אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני"**, לצווי הפותח את חמט במדבר: **"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם"**.

רבי הלל ליכטנשטיין מקולומיא הסביר כי לפיכך נהגו ישראל לקרא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו (ראה רמ"א או"ח קלט ג); כפי שזכר ישראל לקבל את התורה בזכות יחוסם, כך ראוי להזכיר את יחוסם בכל עת שהם נקראים לעלות לתורה (מקרי דרדמי).

'רפאני ה' וארפא' - לנצח

"ואני הנה לקחתי את הלוי מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלויים" (ג יב)

אחר שאמר הכתוב: **"לקחתי את הלויים"**, מפני מה שב ואמר: **"והיו לי הלויים"**?

פרש המהרש"ם מברע"אן:

בהר הקדוש (זוה"ח בלק צ א) נאמר שכאשר הקדוש ברוך הוא שולח את רפואתו ביד שליח אין החולה מנטח שלא יחלה בשנית, אף כאשר הוא מרפא את החולה בעצמו, מנטח למתפרא שמתחילו לא תשוב אליו לעולם. לפיכך מבקש הנביא (ירמיהו יז ד): **"רפאני ה' וארפא"** - רפאני ה' בעצמו, ומנטח אני שארפא לעולם.

ביסוד האמור מתפרש אף כפל הלשון בכתוב שלפנינו: כיון ש"לקחתי את הלויים" בעצמי, לפיכך "והיו לי הלויים" - לנצח (תכלת מודכי).

הנקיון שנקמה את המחלה

להראות באמצעותה לבורא העולם שאהבתי אליו לא נפגמה ולו במשהו מחמת צרתי, ושאיני מיחלת בכל לב לישועתו המהירה. תקונתי עזה שאם אנקה ואטפח את בית הכנסת, שזהו המקום שבו הקדוש ברוך הוא שוכן בתקופת הגלות, אולי יחוס וירחם האלקים על נפש ילדתי האמללה, ובמהרה ישלח דברו וירפאה רפואה שלמה".

דבריה של האשה הפשוטה, שנכר היה שיצאו מלב כואב אך חדור באמונה עזה ובתקווה גדולה, עשו רשם רב על האברכים. הם הבטיחו לשאת תפלה בעד החולה, והודיעו לאם המסורה כי בעוד כשעה, לאחר סיום סדר הלמוד הם אמורים לשוב לבני ברק, ואז היא תוכל בחפץ לב לנקות את בית המדרש ככל שתחפץ.

בבקר שלמחרת, כאשר שבו האברכים אל הכולל, כמעט ולא הפירו את המקום. אמש עזבו את בית המדרש כשהוא מלכלך ומבלגן, לאחר תקופה ארפה שלא נקה וסדר, ועתה הם נכנסו למקום מסדר, נקי ומצחצח להפליא. אפשר היה לראות בנזקל כי האם ובתה השקיעו את כל כחן במלאכת הנקיון. הן לא וותרו אף על הפנות הקטנות, ועשו כל שביכולתן כדי להשלים את מלאכתן באופן הטוב ביותר.

תקופה קצרה לאחר מכן הופיעו האם ובתה בשנית בפתח בית המדרש. השמחה שנוכרה על פניהן עמדה בנגוד מחלט ליגון ולצער שעטו אך מקדם. האם שמחה לבשר לאברכים כי בבדיקה האחרונה שנגעשתה לילדה לפני זמן קצר, נדהמו הרופאים להוכיח באופן חד משמעי כי המחלה חלפה כלא היתה.

"כיצד עשיתן זאת?" תהו הרופאים בחסר אמון, "האם פניתן לבית חולים מיוחד?" שאלו.

האם הנרגשת הוסיפה וספרה שכאשר שמעו הרופאים את האמת, שהן זכו לישועה בזכות שנקו את בית המדרש, הם היו המומים. לא נרגעה רוחה של האם עד שהרימה תרומה מכבדת לקפת הכולל ואף בקשה לפרסם את הדברים כדי להוכיח לכל העולם מה רב ועצום שכרו של המכבד את בית הכנסת ואת בית המדרש.

'עלינו לשבח' ח"ג עמ' שגא

בעצומו של 'סדר ב' בהיכל הכולל. האוירה הרועשת והגועשת מ'ריתחא דאורייתא' של עשרות הלומדים, גרמה לכך שאיש מבין הלומדים לא שם לב לשתי הדמיות שנועמדו בפתח בית המדרש בצעדים כושלים והתבוננו בסקרנות ובתדהמה באברכים שהיו שקועים בסערת למודם. היו אלו אם ובתה, עולות חדשות ממרוקו ותושבות האזור, שנועמדו בפתח בית המדרש כשדמעתן על לחן. אולם, למראה בית המדרש הגועש שעמד כסתירה מוחלטת לשלוה הנפריית ששררה בכל המרחב הסמוך, דומה היה כי הן שכחו לכמה רגעים ממטרת באן.

רק כאשר נגערו האם ובתה מתדהמתן ויפתח בכין החלה להשמע בהיכל בית המדרש, נוכחו הלומדים בקיומן. אחד מהאברכים, רבי אליהו קירשברג שמו, הרים ראשו מהגמרא הגדולה שלפניו, עצר את עינו בעמק הסוגיה והתפנה לשאל את האם הדומעת לפשר מבקשה.

אך בקושי הצליחה האם לחנק את בכיה ולהביע את כאבה, וכה ספרה:

"צרה גדולה נחתה עלי ועל משפחתי בימים האחרונים. צרה גדולה שאין לי כל משג כיצד אוכל לעמד בה; לאחר תקופה ארפה שבתי היקרה, העומדת כעת לצדי, חווה חלשה חזקה וכאבים. לדאבון לבנו, לאחר סדרה ארפה של בדיקות התבשרנו אמש מפי הרופאים כי הילדה חולה במחלה קשה מאד והגיעה למצב כה קשה עד שהרופאים כלם תמימי דעים כי בדרך הטבע אין מזור למחלתה. ביו כך גוף נוראיים, ומצבה הפללי הולך ומתדרדר, ואני אנה אני באה..."

האברכים שנסאספו במקום הביטו זה בזה ונסו להבין איזו עזרה מתכוננת האשה לבקש מהם, והאשה המשיכה:

"לא באתי לכאן כדי לבקש מכם כסף או כל עזרה אחרת, כי אם כדי לבקש ממכם שתאפשרו לי ולבתי החולה לנקות בעבורכם מדי יום את בית המדרש. אעשה כל מאמץ לנקותו ולצחצחו באופן הטוב ביותר ככל שידי מגעת למען רוחתכם, כדי שתוכלו להגות בתורה בראש שקט ומתוך הרחבת הדעת".

"מקבלני מבית אבא במרוקו", הסבירה האשה, "שזהו סגלה גדולה עד מאד לישועה ולרפואה. ומלבד זאת, ברצוני

הספור שלפנינו התרחש לפני שנים רבות בהיכל 'כולל הוד השרון', אותו כולל נכבד שהתנוסס לתפארה במשך שנים רבות בשכונת 'דמתיים' שבהוד השרון.

הכולל שבהוד השרון נוסד לפני עשרות שנים על ידי משפחת מהצרי מעולי תימן, שכאבה את העבדה שרבים מבני הדור הצעיר נסחפו אחר רוח החלונות ותלו זאת בכך שקול התורה לא נשמע במחוזם. לשם כך הם שרכו את רגליהם לבני ברק, נכנסו בתמימות להיכל הכולל דישיבת פוניבז' והתחננו בדמעות לפני האברכים שיבואו

היה זה בשעת אחר צהרים מאחרת, בעצומו של 'סדר ב' בהיכל הכולל. האוירה הרועשת והגועשת מ'ריתחא דאורייתא' של עשרות הלומדים, גרמה לכך שאיש מבין הלומדים לא שם לב לשתי הדמיות שנועמדו בפתח בית המדרש בצעדים כושלים והתבוננו בסקרנות ובתדהמה באברכים שהיו שקועים בסערת למודם.

שכונת שערים ב'הוד השרון'

ללמד בעירם. אברכי הכולל הצביעו על מזכה הרבים הנודע הגה"צ רבי חיים עזרא ברזל כאדם המתאים, והלה נענה על אתר. כבר למחרת צרף עמו רבי חיים עזרא קבוצת אברכים חשובים מבני הכולל ונסע אתם להוד השרון. שם נטעו את היסוד למהפכה תורנית מפלאה שהשפיעה על כל הסביבה, ופרותיה נפרים עד עצם היום הזה.

כך, במשך שנים רבות היה רבי חיים עזרא משרף את דרכו בכל בקר בצותא חדא עם קבוצת אברכים בני עליה מהעיר בני ברק שבה התגוררו, כדי ללמד וללמד בכולל שהוקם על ידו במטרה להפיח את השממה הרוחנית באזור.

היה זה בשעת אחר צהרים מאחרת,

מצות 'מאה ברכות' (א)

מנהג שיסודותיו בהררי קדש

מדברי הגמרא במנחות (שם) משמע לכאורה שמצות מאה ברכות נתקנה בימי התנאים, אחר שמצאו לה סמך מלשון הכתוב (ראה בעלי התוספות על התורה שם). ואולם, חכמי המדרש כתבו שתקנה זו כבר נתקנה על ידי דוד המלך, כמרמז בפסוק (שמואל ב' כג א): "ואלה דברי דוד האחרנים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על", "על" בגימטריה מאה, שדוד הוא שתקן את חיוב מאה ברכות בכל יום.

חכמים מוסיפים שהיתה אף סבה מיחדת לכך; בתקופה מסימת בימי דוד היו מתים מאה אנשים מישראל מדי יום. ראה דוד שמספר המתים מדי יום הוא מאה בדיק, וכיון שחקר והבין ברוח קדשו שצרה זו באה על ישראל משום שאינם מודים לה' כראוי על כל הטובות שמייטיב עמם, תקן להם שיברכו מאה ברכות בכל יום. ואכן, לאחר שתקן תקנה זו נעצרה הפגפה (תנחומא קרח יב; במ"ד יח כא; טור או"ח מו, בשם רב גטרונאי גאון; 'לבוש' שם; 'בית אלקים' שער התפלה פרק יז).

יש מהראשונים שכתבו שמשה רבנו כבר תקן תקנה זו לישראל, כמרמז בפסוק (דברים לג א): "וזאת הברכה אשר ברח משה איש האלקים"; "משה איש האלקים" - ראשי תבות 'מאה', אלא שברכות המים היא נשפחה, ודוד המלך חזר ויסדה, ושוב נשפחה, וחזרו התנאים ויסדוה ('פעל הטורים' שם; 'פד הקמח' ערך ברכה).

מקור המצוה

מקורה של תקנת מאה ברכות הוא בגרייתא המובאת במסכת מנחות (מג ב): "תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר (דברים י ב): 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך'".

בבאור הדרשה נחלקו רש"י ותוספות שם: רש"י פרש (וכן מפרש בזהר במדבר דף קעט א) שהפסוק נדרש בדרך 'אל תקרי'; אל תקרי 'מה' אלא 'מאה' - "מאה [ברכות בכל יום] ה' אלקיך שאל מעמך". ואולם התוספות פרשו שחכמים דרשו זאת מכך שבפסוק האמור יש מאה אותיות. ובאפן נוסף פרשו שלמדו זאת מכך שאם נחליף את אותיות 'מה' לפי כתב א-ת-ב-ש, נקבל את האותיות 'צי', שהן בגימטריה מאה.

סמך נוסף לחובה זו למדו בעלי התוספות על התורה (דברים שם) מהפסוק (תהלים קכח ז): "הנה כי כן יברך גבר ירא ה'"; "כי כן" בגימטריה מאה. מנין "כי-כן" ברכות "יברך גבר ירא ה'" בכל יום.

ה'שבולי הלקטי' (ענין תפלה סי' טז) הביא בשם הגאונים שאחר שיסדו חכמי ארץ ישראל את תקנת מאה ברכות, שלחו אגרת לבני הגולה ושאלו אם ירצו לקבלה על עצמם. כתשובה בטאו הללו את הספקתם במשפט שראשי תבותיו הם בגימטריה מאה: "אמת] וציב ונכו וקם וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתקן ומקבל וטוב ויפה הדבר הזה..."

משפט זה נקבע לאחר מכן כפתיחתה של ברכת הגאולה בשחרית.

מאה שערי ברכה

מלבד שאמירת מאה ברכות מדי יום מגנה על האדם מפני הפרענות, היא אף משפיעה על האדם שפע טובה וברכה. וכלשונו הזקב של המקבל הקדמון רבי יוסף ג'ימטיליה בספרו 'שערי אורה' (שער א): "ובעוד שישאל צדיקים ומברכים מאה ברכות בכל יום כהגון, הבאר הזאת מתמלאת ממים חיים משפע אצילות עליונה, ואז כלם עשירים מלאים כל טוב שואבים מים חיים כפי צרכם".

רבי מנחם רקאנטי כותב שבשמים יש מאה שערי ברכה, ככתוב (בראשית כו ב): "ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'". 'מאה שערים' אלו נפתחים רק בכח אמירת מאה ברכות, "כי כל ברכה וברכה יש לה מקום ומעין ממה שהיא נשפע ונאצלת. ואם חס ושלום יחסר מהם הרי זה מקלקל הצנורות ומקצץ נטיעות נפשו, ואזי לו על חסרונו שאינו נכנס בשערי צדק". ואולם המקפיד להשלים מאה ברכות מדי יום, מתברך כנגדם במאה ברכות ('פרוש הרקאנטי' עה"ת פר' תולדת).

מגנה מפל צרה

מצות מאה ברכות נתקנה כאמור כדי לבטל את הגזרה של מיתת מאה אנשים מישראל מדי יום. הב"ח (או"ח מו) כתב שספנה זו עודה מרחפת ומאימת עלינו, ועד עצם היום הזה אנו מבטלים אותה באמצעות אמירת מאה ברכות מדי יום.

הרוקח (סי' שכ) מוסיף וכותב שהמברך מאה ברכות נצול ממאה קללות; תשעים ושמונה הפתובות בפרשת 'פי תבוא', ושתיים נוספות שגורמזו בפסוק (דברים כח טא): "גם כל חלי וכל מכה".

האר"י הקדוש אמר שלא די שמאה הברכות מבטלות את הקללות, אלא שהן אף הופכות אותן לברכות. ורמז לדבר מכך שהמלה 'קללה' נקראת בהפוך - 'הלל ק', כלומר שכאשר מהללים את ה' מאה פעמים ביום באמירת מאה ברכות, נהפכת הקללה לברכה. על כך רמז הפתוב אף באומרו (דברים כג ו): "וינהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה"; כאשר תקים את הפך הקללה - 'הלל ק', ינהפך אותה ה' עליך לברכה (דרך משה' ליום יא).

מיזם חדש מצטרפים וזוכים

להצטרפות למיזם דרך אמונה:
מתקשרים למוקד "דרך אמונה"
03-91-7-91-91

- מקשיבים לכללי המיזם בשלוחה 1.
- נרשמים למיזם בשלוחה 2 ונכנסים להגרלה.

הגרלת חודש איר תתקיים איה בב' בסיון תשפ"ב
ויגרלו בה 6 מלגות
בסך \$ 500 כל אחת.

אברך יקר!
הצטרף גם אתה למיזם
"דרך אמונה" והקדם
לבוא לבית הכנסת
להשלים בענית אמן
את ברכות השחר
של המתפללים.

"בשביל המדה הזאת של עניית אמן נקראו ישראל צדיקים, שנאמר (שערי ס ב): "פתחו שעריים ויבא גוי צדיק שמור אמונים" (בד הקמח) [לדבנו בחיי] ערך אמונה.

"ברכות לדאש צדיק"

ברכה בלי אמן – פלג גופא

ה'עטרת צבי' מזידיטשוב כותב ששמע מפי רבו ה'חזנה מלבלין' שיש לומר ברכות השחר בבית הכנסת בצבור, כדי שהללו יענו אחריהן אמן. את דבריו סיים בלשון זו: "וברכה בלא אמן הוא ממש פלג גופא פנודע וקמפרסם" (פרי קדש הלולים' שער הברכות פ"ד; 'שמר אמינים' מאמר 'פתחו שיערים' פרק ט).

ה'חזנה מלבלין' אף נהג לקרא לפניו מדי בקר ילד שיאמר לפניו ברכות השחר, והוא היה עונה אמן אחריו (בשוורת טובות' [בילגורי תרפ"ז] שיחות וספורים).

הנהגת תלמידי ה'חזנה מלבלין'

הסבא קדישא מראדושיץ ה'הדר לשמע בכל יום ברכות השחר מאנשים ולענות אחריהם אמן, ומאד הזהיר לבניו ונכדיו שיאמרו הברכות בפניו, כדי שיענה אמן אחריהם" (דברות חיים' ח"ב עמ' עג).

רבה של ווישניצא בעל ה'אריה דבי עילאי' היה נוהג לשמע מדי יום 'ברכות השחר' משבעה ילדים ולענות אחריהם אמן ('ארי שבחברה' לקוטים [ברוקלין תשס"א] עמ' פו).

עשו הגיע אחר הברכות

בעת שכהן הרבי בעל 'מקור ברוך' מסעירט ויזניץ כרב העיר סערט, נהג להתפלל בצפרא דשבתא בכל פעם בבית כנסת אחר בעיר.

באחת השבתות, כאשר נכנס להתפלל באחד מבתי הכנסיות בעירו, נוכח לראות כי משום מה הקדימו באותה שבת את תחלת התפלה מבלי להודיעו, וכשנכנס כבר אחזו המתפללים לאחר אמירת ברכות השחר. להפתעת המתפללים עזב הרבי את המקום על אחר והלך להתפלל בבית כנסת אחר. הגבאים שחשו תחושת החמצה בקשו ממנו כי כיון שכבר טרח ובא עד כאן, ישאר להתפלל עמם. אך הרבי עמד על שלו ועזב את בית הכנסת, תוך שהוא מפטיר לעברם בחייה: "אני אינני עשוי..."

משהבחין בתמיהה שפשוטה על פניהם, הסביר את דבריו במשפט קצר וקולע: "עשו הגיע אחר הברכות...", והלך לדרכו (נעם הברכה' עמ' פד).

בפעם אחרת נכנס בעל 'מקור ברוך' לבית כנסת וראה שבלוח המודעות מצין זמן אמירת ברכות השחר ותחתיו מצין זמן אמירת 'הודו'. נראה היה כי הדבר נעשה במטרה לאפשר לכל המעניין בקד לאחר את הגעתו עד לזמן אמירת 'הודו'. רע היה הדבר בעיני הרבי, וגם הפעם הגיב ברוח דומה: "לתפלה בצבור יש להתיצב כבר מאמירת ברכות השחר. כך נהגו בכל דורות הקודמים, הלא רק עשו הגיע אחר הברכות..." (שם עמ' קעז)

לצות 'וכל מאמינים', איש איש בשמו הטוב יברך,

תחזקנה ידיכם במפעלכם הברוך. העלון הנפלא שאתם מוציאים לאור עולם מדי שבוע, הוא בעבורי ובעבור רבים ממפרי כ"מים קורים על נפש עיפה".

חשבת'י שבמים אלו שמשנאינו הרימו ראש, ומתקיים בנו קינת המקונן (איכה ד ח): "צדו צעדינו מלכת ברחבתינו", כדאי להזכיר את הבטחת הזהר (וילך רפה ב) שבזכות ענית אמן מתקבלת תפלת ישראל להנצל משונאייהם ומבקשי רעתם.

עלה בדעתי כי ענין זה נרמז במלת 'אמן', שכן היא ראשי תבות: "אדם מצרה נחלץ". אמנם בפסוק מובא (משלי יא ח): "צדיק מצרה נחלץ", אולם הרי העונה אמן הוא הצדיק, פכתוב (שעיהו כו ב): "צדיק שמר אמינים".

יהי רצון שזנזפה במהרה לגאלה השלמה ויקים בנו הכתוב (תהלים עב ט): "וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן".

ברכת ה' עליכם מעתה עד עולם,

שמעון בארקאוויטש,

בית שמש.

נתן לשלח מכתבים

לפקס שמספרו 08-9746102

אל כתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

המקבל רבי יוסף אירגאס זי"ע

ג' בסיון ת"צ

מקום קבורתו של רבי יוסף אירגאס בליוורנו שבאיטליה

רבי יוסף אירגאס, מגדולי המקובלים באיטליה, נולד לאביו רבי עמונאל אירגאס בשנת תמ"ה בליוורנו. בימיו חי בעיר האיטלקית רג'ו המקבל רבי בנימין הכהן ויטלי [הרב"ה] תלמידו של רבי משה זכות [הרמ"ז]. נפשו של רבי יוסף חשקה בלמוד חכמת הסוד, והוא עזב את ביתו ועבר לגור ברג'ו כדי ללמוד מפי רבי בנימין.

עם שובו לליוורנו נקרא לכהן כרב העיר. שם המשיך בהרבצת התורה והעמיד תלמידים הרבה, ביניהם נודע רבי מלאכי הכהן מחבר ספר 'יד מלאכי'. התכתב עם גדולי דורו ובעל ה'משנה למלך' הפליג בשבחיו וכתב עליו: "מי כמוהו מורה דרך לא יטו ממנו ימין ושמאל, אשר יאמר - כי הוא זה". נודע בספרו 'שומר אמונים' העוסק בעניני קבלה, חבר ספרים נוספים, ביניהם: 'פרי מגדים' ומנחת יוסף.

רבנו נפטר בליוורנו ביום ג' בסיון בשנת ת"צ בהיותו בן ארבעים וחמש, והובא למנוחות בעיר זו.

לחנך התלמידים לברכות ולענית אמן

אמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות א יז): "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה". כלומר: "לא המדרש הוא עקר הלמוד עם הנערים, אלא המעשה - שירגילים למעשים טובים ולהכניס יראת ה' יתברך בלבבם, ולהבינם היטב אמונת שמים ומצוותיו - שיהיו חרדים על דבר ה', שלא להנות מהעולם הזה בלא ברכה ראשונה ואחרונה, ולענות אמן על כל ברכה" (מנחת יוסף' אות נה).

ענית אמן בחזרת הש"ץ

בעת ששליח הצבור חוזר התפלה, יכון לענות אמן ולא יעסק בשום דבר, אפלו לא בדברי תורה. על האר"י הקדוש מספר כי היה עומד בשעת חזרת הש"ץ כשעניו עצמות והיה עונה אמן אחר כל ברכה ('פרי מגדים' אות פא ואות קכד).